

Històries naturals

‘Mai no oblide una cara, però amb vostè faré una excepció...’

Martí Domínguez

Joseph Joubert escriu en una de les seues màximes: “El rostre és el que ens caracteritza. El cos mostra més el sexe que la persona, l'espècie que l'individu.” I afegeix: “Hi ha al rostre alguna cosa lluminosa que no trobem a les altres parts del cos.” I, sens dubte, té raó. Kaspar Lavater va ser un dels grans impulsors de la fisiognòmia i el seu voluminós tractat fou una eina fonamental durant bona part del segle XIX. El capità Fitz Roy elegia la tripulació de mariners seguint aquestes regles fisiognòmiques, i evitava així els possibles mariners més conflictius, aquells que pels trets del nas, de les orelles, o per les ondulacions dels llavis suggerien que podien amotinar-se més fàcilment.

Fins al punt de dubtar de la capacitat de Charles Darwin: “Fitz Roy era un fervorós deixeble de Lavater –escriu Darwin a la seua *Autobiografia*– i estava convençut de poder jutjar el caràcter d'un home per les línies dels seus trets; i va dubtar que algú amb el meu nas disposara de prou vigor i determinació per al viatge.”

Lavater es va excedir en moltes descripcions, i sovint va manifestar-hi les seues fòbies particulars, per exemple en aquesta descripció de Voltaire: “Que significatius de cinisme enginyós són els trets de Voltaire! La part superior del nas és la més graciosa, però aquesta expressió disminueix cap a l'extrem. La boca és característica de l'enginy de la gràcia satírica, de la vanitat i de la satisfacció per l'avarícia.” I quan el resultat de l'anàlisi del

rostre d'algun personatge no s'adeia amb allò que hi esperava trobar, Lavater de seguida ho arreglava: “Que vulgar, que pobre, és aquest rostre per al gran, únic, incomparable Luter. Aquest rostre és tot menys bell; però s'hi descobreix l'home ferm i intrèpid. Quina ment, quin entusiasme revelen els seus ulls! Quina indústria i quin humilitat a la boca! Resulta innecessari remarcar la inflexibilitat i el poder del

mentó i del coll.”

Curiosament, fou Darwin mateix qui va recuperar aquest intent de catalogar científicament els trets humans i d'estudiar les seues emocions. Al llibre *L'expressió en els animals i en l'home*, aporta una prova més a la teoria de l'evolució, en demostrar que l'expressió de les emocions es realitza contraient els mateixos músculs en els homes i en els simis, i que alguns gests humans no són sinó vestigis d'actes animals. En aquest sentit, va ser el creador de la psicologia comparada home-animal, el primer a suggerir que en l'home hi ha una pre-programació del comportament, la qual cosa explicaria la universalització de la gestualització humana.

De segur que us deveu preguntar a què trau cap tot açò. Paul Ekman, professor de psicologia a la Universitat de Califòrnia, ha estat designat per l'American Psychological Association com un dels psicòlegs més influents del segle XX. La seua especialització és precisament l'expressió de les emocions pels moviments facials. En una interessant entrevista publicada al *New Scientist* (núm. 2621), explica que amb una bona preparació és possible llegir microexpressions en els rostres de les persones, és a dir, petits gests indicadors que delaten l'autèntic estat d'ànim, el que s'oculta rere la màscara de l'educació i la cortesia. I adverteix: “Una vegada has adquirit aquest hàbit de llegir les microexpressions no pots fer marxa enrere. És com si aprens

a llegir música, escoltes la música d'una manera diferent.” Fins a l'extrem que Paul Ekman assessora actualment la CIA i Scotland Yard per identificar criminals i terroristes potencials (vegeu www.paulekman.com).

El rostre ens caracteritza, diu Joubert. I possiblement jutgem la cara del proïsme amb criteris que coneixem de forma innata, rebuts per herència i fruit de la selecció natural. Paul Ekman assegura que disposem d'un llenguatge facial molt més ric i informatiu que no imaginem. Però també ens alerta del risc d'aprendre a llegir tot aquest bagatge de microexpressions pels conflictes que ocasionaria. Potser seria insuportable viure en un món en el qual no poguérem ocultar les nostres emocions. És clar que en cas de conflicte sempre podríem dir, com Groucho Marx: “Mai no oblide una cara, però amb vostè, estimat senyor,

JO SÉ LUIS INIESTA

“El rostre ens caracteritza, diu Joubert. Jutgem la cara del proïsme amb criteris que coneixem de forma innata”